

Nr.p.k.	Identificētais cēlonis	Apraksts: normatīvais regulējums, tiesu prakse, faktiskā situācija	Novēršanas ceļš: nepieciešamie grozījumi tiesību aktos, tiesu praksē, tiesvedības procesa pilnveidošana, skaidrojumi, apmācības	Darba grupas locekļu komentāri	Iesaistāmās institūcijas
1. 1.1	<p>Procesa dalībnieku neierašanās uz tiesas sēdi neattaisnojošu iemeslu dēļ</p> <p>Apsūdzētā neierašanās</p>	<p><i>KPL 463.p., 464.p., 465.p., 292.p., 250.p., 241.p., 243.–244.p., 249.p.2.d., 477.p., 480.p.</i></p> <p><i>KPL 463.p.</i></p> <p>1.d. Apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta.</p> <p><i>Taisnīga kriminālprocesa interesēs ārkārtīgi svarīgi ir panākt, ka apsūdzētais ierodas uz tiesas sēdi gan viņa tiesību piedalīties tiesas sēdē dēļ, gan arī tādēļ, ka ir nepieciešams pārbaudīt viņa apgalvojumu patiesumu un salīdzināt tos ar liecinieku un cietušo paskaidrojumiem, kuru intereses nepieciešams aizsargāt (ECT 2017.gada 15.jūnija spriedums lietā Frolovs pret Latviju, iesniegums Nr.13289/06, 44.punkts.)</i></p>	<p>Praksē vērojams, ka apsūdzētie bieži iesniedz tiesā darbnespējas lapas vai citus medicīniskos dokumentus, kuros nav norādes par ārstēšanās režīmu, ko tiesas bez papildu informācijas iegūšanas atzīst par attaisnojošu iemeslu, vai tiesas neizmanto visus procesuālos līdzekļus, lai nodrošinātu apsūdzētā ierašanos uz tiesas sēdi.</p> <p>Jāņem vērā, ka 2012.gadā tika veikti grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumos Nr.152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība”, papildinot noteikumus ar 20.1 punktu, kas nosaka, ka pēc personas pieprasījuma ārsts vai ārsta palīgs izsniedz personai izrakstu no stacionāra pacienta/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (veidlapa Nr.027/u) aizpildot tā 1., 2., 3., 10., 11. un 12.punktu un ka 10.punktā norāda ārstēšanās režīmu,</p>	<p><u>Advokatūras pārstāvis</u>: Kopumā var piekrist. Ir vērts apdomāt praktiskās īstenošanas detaļas.</p>	

		<p>2.d. – Ja apsūdzētais nav ieradies uz tiesas sēdi, krimināllietas iztiesāšanu atliek.</p> <p>3.d. – Ja apsūdzētais nav ieradies uz tiesas sēdi neattaisnojoša iemesla dēļ vai nav paziņojis par neierašanās iemesliem, tiesa var lemt par piespiedu naudas piemērošanu un par viņa atvešanu uz tiesu piespiedu kārtā, par drošības līdzekļa grozīšanu vai piemērošanu.</p> <p>KPL 464.p.</p> <p>1.d. – ja apsūdzētais atkārtoti bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi, krimināllietu par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu tiesa var iztiesāt bez apsūdzētā piedalīšanās</p> <p>2.d. – ja apsūdzētais saslīmis ar smagu slimību, kas izslēdz iespēju piedalīties krimināllietas iztiesāšanā, – krimināllietu var iztiesāt bez apsūdzētā piedalīšanās (KPL ieviesta ar 2018.gada 27.septembra likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”).</p>	<p>kas konkrētajā laikposmā noteikts atbilstoši pacienta veselības stāvoklim (ārstēšana stacionārā, mājas vai brīvais režīms), kā arī izdara par to ierakstu pacienta medicīniskajā dokumentācijā.</p> <p>Ārstēšanās režīms, kas noteikts kā ārstēšana stacionārā vai mājas režīms ir attaisnojošs iemesls neierašanās uz tiesas sēdi (<i>Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta senatora 2013.gada 4.aprīļa lēmums lietā Nr. SKK-197/2013 (11320023111)</i>).</p> <p>1) Efektivizēt tiesas darba organizāciju.</p> <p>Apsūdzētā attaisnojošs iemesls, lai neierastos uz tiesas sēdi, ir medicīniskie dokumenti, kuros ir veikta konkrēta norāde par ārstēšanās režīmu.</p> <p>Gadījumā, ja apsūdzētais par saviem neierašanās apstākļiem iesniedzis tiesai nepilnīgu informāciju, tiesām pirms lēmuma pieņemšanas par procesa virzību aktīvāk jāiesaistās, noskaidrojot iemeslus, kādēļ apsūdzētais nav ieradies uz tiesas sēdi. Atkarībā no apsūdzētā sniegtās</p>		
--	--	--	--	--	--

		<p><i>Kriminālprocesa likuma 464.pantā noteiktie pamatnosacījumi krimināllietas iztiesāšanai bez apsūdzētā piedalīšanās attiecas kā uz visu iztiesāšanu, tā arī uz iztiesāšanas daļu (Augstākās tiesas 2020.gada 18.februāra lēmums lietā Nr. SKK-49/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0218.11520027211.5.L))</i></p> <p><i>KPL 465.p.</i></p> <p><i>1.d. – (1) Krimināllietu tiesa var iztiesāt apsūdzētā prombūtnē (in absentia) vienā no šādiem gadījumiem:</i></p> <p><i>1) apsūdzētā atrašanās vieta nav zināma un tas norādīts informācijā par meklēšanas rezultātu;</i></p> <p><i>2) apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt.</i></p> <p><i>Lietu bez pierādījumu pārbaudes apsūdzētā prombūtnē izskatīt nav pieļaujams (Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 11.janvāra lēmums lietā Nr. SKK-J-8/2013 (11390099006)).</i></p>	<p>informācijas, sazinoties ar norādīto stacionāru vai ģimenes ārstu.</p> <p>Pastāvot aizdomām par ļaunprātīgu medicīnisko dokumentu izsniegšanu, jāvēršas Veselības inspekcijā ar lūgumu veikt pārbaudi par ārstējošo personu darba kvalitāti, pieprasīt Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes atzinumu par to, vai apsūdzētais var piedalīties tiesas sēdē sava veselības stāvokļa dēļ. Ja apsūdzētais veselības stāvokļa dēļ nevar ierasties uz tiesas sēdi, izlemt vai apsūdzētā piedalīšanos var nodrošināt ar videokonferences starpniecību.</p> <p>Likumā ir norādīts plašs piespiedu līdzekļu klāsts, kā arī iespēja piemērot piespiedu naudu. Atzīstot, ka apsūdzētais uz tiesas sēdi nav ieradies neattaisnojoša iemesla dēļ, vērtējot visus lietas apstākļus un apsūdzētā personību kopumā, tiesa var izvēlēties un piemērot apsūdzētajam piespiedu naudu un/vai kādu no piespiedu līdzekļiem. Piespiedu naudas piemērošana vienreiz neliedz tās atkārtotu piemērošanu. Tāpat ir iespējama personas atvešana uz tiesu piespiedu kārtā, kā arī</p>		
--	--	--	---	--	--

		<p><i>KPL 480.p.1.d. – Ja apsūdzētais izvairās no tiesas, tiesa pieņem lēmumu par apsūdzētā meklēšanu un par kriminālprocesa apturēšanu līdz laikam, kad tiks atrasts apsūdzētais.</i></p>	<p>drošības līdzekļa grozīšana vai piemērošana un apsūdzētā izsludināšana meklēšanā.</p> <p>Neattaisnojošs iemesls var būt pamats lietas izskatīšanai bez apsūdzētā piedalīšanās vai apsūdzētā prombūtnē</p> <p>2) Grozījumi KPL 464.pantā paplašinās iespējas izskatīt lietu apsūdzētā prombūtnē, tostarp par smagiem noziegumiem, par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods līdz pieciem gadiem, iztiesāt lietu bez apsūdzētā piedalīšanās, tajā apsūdzības daļā, kas attiecas uz citiem apsūdzētajiem.</p> <p>(likumprojekts „Grozījumi Kriminālprocesa likumā” (Nr. 427/Lp13) izskatīšana pirms trešā lasījuma) KPL 464.p.: aizstāt pirmajā daļā vārdus „un mazāk smagu noziegumu” ar vārdiem “mazāk smagu noziegumu un smagu noziegumu, par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods līdz pieciem gadiem”; „(3) Krimināllietu ar vairākiem apsūdzētajiem var iztiesāt bez kāda apsūdzētā piedalīšanās, ja tiesas sēdē</p>		<p>LTMC</p>
--	--	--	---	--	-------------

			<p>izskata apsūdzību daļā, kas celta pret citiem apsūdzētajiem, ja šā apsūdzētā piedalīšanās tiesas sēdē nav nepieciešama un viņš ir paziņojis tiesai par savu nevēlēšanos piedalīties attiecīgajā tiesas sēdē”;</p> <p>3) Veikt tiesnešu apmācības: procesā iesaistīto personu ierašanās uz tiesas sēdi nodrošināšanas mehānismi.</p>		
1.2.	Aizstāvja neierašanās/noslodze citās lietās	<p><i>KPL 467.p., 468.p., 290.p.2.d., AL 71.p., LPTV 28.⁶p. 5¹.d.</i></p> <p><i>KPL 467.p. – Ja aizstāvis nav ieradies uz tiesas sēdi, krimināllietas iztiesāšanu atliek. Par aizstāvja neierašanos uz tiesas sēdi tiesa paziņo Latvijas Zvērinātu advokātu padomei.</i></p> <p><i>KPL 468.p.1.d. – Ja aizstāvja turpmākā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā saprātīgā termiņā nav iespējama, viņu aizstāj.</i></p> <p><i>KPL 290.p.2.d. – Advokātam var piemērot brīdinājumu.</i></p>	<p>Praksē reti tiek piemērots KPL 468.p.1.d. nostiprinātais nosacījums – aizstāvja aizstāšana – saistībā ar apsūdzētā un viņu aizstāvja iebildumiem un pretdarbību.</p> <p>(Likumprojekta „Grozījumi Kriminālprocesa likumā” (Nr. 427/Lp13) izskatīšana pirms trešā lasījuma)</p> <p>Paredzams, ka novērsīs gadījumus, kad aizstāvja aizņemtība citā procesā bijusi par iemeslu lietas atlikšanai un sekmēs lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, arī aizstāvja lielas noslodzes gadījumā.</p> <p>Plānots papildināt 466.panta pirmo daļu ar teikumu šādā redakcijā: „Ja aizstāvis, ar kuru klients noslēdzis vienošanos vai kuru norīkojis zvērinātu advokātu vecākais, nevar piedalīties tiesas sēdē, viņš</p>	<p><u>Advokatūras pārstāvis</u>: Nevarētu teikt, ka kolēģu rīcība vienmēr ir nevainojama. Taču šajos priekšlikumos vērojama nekoncekvence, kā arī advokāta un prokurora neatkarības aizskārums. Ja ir regulējums, kurš paredz šo procesa dalībnieku saukšanu attiecīgi advokatūras un</p>	

		<p><i>AL 71.p.</i> <i>1.d. – Par likumu un citu normatīvo aktu, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu, kā arī par zvērinātu advokātu darbību regulējošo instrukciju un zvērinātu advokātu profesionālās ētikas normu pārkāpšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padome var ierosināt disciplinārlietu pēc tiesas vai prokurora priekšlikuma, kā arī pēc personu sūdzībām vai pēc pašas iniciatīvas, nosūtot lietas materiālus izskatīšanai disciplinārlietu komisijai.</i></p> <p><i>2.d.– Latvijas Zvērinātu advokātu padome ir tiesīga izskaidrot zvērinātiem advokātiem viņu rīcības nepareizību, neierosinot disciplinārlietu.</i></p> <p><i>Tiesas sēžu nozīmēšana tiek saskaņota ar aizstāvju un prokuroru noslodzes kalendāru.</i></p> <p><i>LPTV 28.⁶p. 5¹.d. – Tiesas sēžu kalendārā veiktā atzīme par tiesas sēdes datuma un laika noteikšanu ir saistoša, plānojot lietu izskatīšanu tiesas sēdē ar tā zvērināta advokāta vai prokurora piedalīšanos,</i></p>	<p>nodrošina, lai viņa vietā ierastos cits advokāts, iepriekš par to vienojoties ar klientu vai informējot zvērinātu advokātu vecāko.”</p> <p>Grozījumi Kriminālprocesa likumā (Nr. 555/Lp13) (pirms otrā lasījuma) ļaus tiesai piemērot ietekmīgāku līdzekli – piespiedu naudu –, ja aizstāvis nav ieradies tiesas sēdē neattaisnojoša iemesla dēļ vai nav paziņojis par neierašanās iemesliem.</p> <p>Plānots izteikt 290.panta otro daļu šādā redakcijā: „(2) Advokātam un prokuroram nevar piemērot izraidīšanu no tiesas sēžu zāles. Par viņu pārkāpumu informē attiecīgi Zvērinātu advokātu padomi vai Ģenerālprokuratūru.”</p>	<p>prokuratūras ietvaros, tad nav nepieciešams un ir bīstami atvērt jautājumu par procesuālo sankciju piemērošanu šiem neatkarīgajiem procesa dalībniekiem. Ejot šo ceļu, nevar izslēgt tālāku regulējuma attīstību tādā virzienā kā iespēja arī izraidīt advokātu. Šāds regulējums un praksē pastāv dažās valstīs, līdzība ar kurām Latvijā oficiāli tiek noliegta, bet praksē tiek konstatēta samērā bieži.</p> <p>Priekšlikums par LPTV 28.⁶p. 5¹.d. no vienas puses ir</p>	
--	--	---	--	--	--

		<i>kura piedalīšanās citā tiesas sēdē jau atzīmēta tiesas sēžu kalendārā.</i>		racionāls, bet no otrās puses procesa dalībnieks kļūst par tiesas darbinieku neizdarības kļūlnieku, jo primāri tieši tiesas darbinieki izdara ierakstus kalendārā.	
1.3.	Prokurora neierašanās	<p><i>KPL 457.p., 290.p.2.d.</i></p> <p><i>KPL 457.p.2.d. – Ja prokurora neierašanās iemesli nav zināmi, par viņa neierašanos ziņo amatā augstākam prokuroram.</i></p> <p><i>KPL 290.p.2.d. – Prokuroram var piemērot brīdinājumu.</i></p>	<p>Prokuroru neierašanās uz tiesas sēdēm ir vērojama samērā reti, tādēļ šis apstāklis būtiski neietekmē lietu izskatīšanas savlaicīgumu.</p> <p>Darba organizācijas jautājums.</p> <p>TIS ievadīto datu par nākamajām tiesas sēdēm savlaicīga kontrole.</p> <p>Brīdinājuma izteikšana.</p> <p>Amatā augstāka prokurora informēšana, izsakot lūgumu uzdot valsts apsūdzības uzturēšanu citam prokuroram.</p> <p>Grozījumi Kriminālprocesa likumā (Nr. 555/Lp13) (pirms otrā lasījuma) ļaus prokuroram piemērot piespiedu naudu.</p> <p>Plānots izteikt 290.p.2.d. šādā redakcijā:</p>	<p><u>Advokatūras pārstāvis</u>: Var piekrist, izņemot KPL 290.p.2.d.</p> <p><u>Prokuratūras pārstāvis</u>: neatbalstu soda naudas piemērošanu prokuroriem. Tad jau arī var lemt par piespiedu naudas piemērošanu tiesnesim, piem. par atkārtotas tiesas sēdes nepamatotu atlikšanu (mācības, sanāksmes, komandējumi). Par būtību- KPL 290.p.1.d. noteikts:</p>	

			<p>„(2) Advokātam un prokuroram nevar piemērot izraidīšanu no tiesas sēžu zāles. Par viņu pārkāpumu informē attiecīgi Zvērinātu advokātu padomi vai Ģenerālprokuratūru.”</p>	<p>“[...] personai, kura pārkāpusi likumā noteikto kārtību [...], proti, traucē kārtību vai ignorē procesa virzītāja prasības. Tas nozīmē, ka ir vērtējama prokurora rīcība. Tas zināmā mērā aizskar prokurora, Prokuratūras likumā (turpmāk- PL) 6.p. noteikto neatkarību, t.sk. no tiesas ietekmes. Minētā 6.p.3.d. nosaka prokurora rīcības pārsūdzību, nevis sodīšanu par rīcību. Turklāt, tas būtu pretrunā arī ar PL 7.p.4.d. noteikto, ka prokurors saistībā ar savu rīcību nav mantiski atbildīgs! Arī PL 7.p.5.d. nosaka rīcības pārsūdzību, nevis sodīšanu par rīcību. Visbeidzot, PL 43.p. paredz</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>prokurora disciplināratbildību par tīšu likuma pārkāpumu. Prokuratūra neatbalstīja minētos grozījumus un šobrīd darba grupā tiek apspriesta šāda redakcija:</p> <p>“Papildināt likumprojektu ar pantu šādā redakcijā: "Izteikt 290. panta otro daļu šādā redakcijā: "Advokātam nevar piemērot izraidīšanu no tiesas sēžu zāles. Par advokāta pārkāpumu informē Zvērinātu advokātu padomi. Prokuroram var piemērot tikai brīdinājumu. Par prokurora pārkāpumu informē</p>	
--	--	--	--	--	--

				Ģenerālprokuratūru. ""	
1.4.	Cietušā/cietušā pārstāvja neierašanās	<p><i>KPL 469.p., 477.p., 250.p., 291.-292.p.</i></p> <p><i>KPL 469.p.2.d. – Ja cietušais nav ieradies uz tiesas sēdi, krimināllietu iztiesā bez viņa klātbūtnes, izņemot gadījumus, kad tiesa atzīst, ka cietušā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta vai cietušais attaisnojoša iemesla dēļ lūdzis tiesas sēdi atlikt.</i></p> <p><i>KPL 477.p. 2.d. – Atliekot iztiesāšanu, tiesa lemj par neieradušās personas atvešanu uz tiesas sēdi piespiedu kārtā vai par procesuālās sankcijas piemērošanu.</i></p> <p><i>Gadījumos, kad apsūdzētajam nav bijušas iespējas tiesā nopratināt liecinieku, tiesai jāizvērtē, vai notiesāšana vienīgi vai izšķirošā mērā netiek balstīta uz šā liecinieka liecībām un vai pirmstiesas kriminālprocesa laikā apsūdzētajam ir bijušas pietiekamas iespējas iztaujāt šo liecinieku. Tiesai spriedumā jāsniedz motivēta</i></p>	<p>1) Apmācības: procesā iesaistīto personu ierašanās uz tiesas sēdi nodrošināšanas mehānismi.</p> <p>2) Procesuālo rīku efektīva piemērošana: cietušā ierašanās uz tiesas sēdi nodrošināšanai ir iespējams piemērot gan atvešanu piespiedu kārtā, gan procesuālās sankcijas (piespiedu naudu).</p> <p>Lai arī bieži novērojams, ka piespiedu atvešanas uz tiesas sēdi ir nesekmīgas, jo cietušais nav bijis sastopams dzīvesvietā vai ir ziņas, ka norādītajā adresē nedzīvo utt., tiesām ir iespēja rīkoties atbilstoši KPL 382.¹p. paredzētajiem noteikumiem.</p> <p>KPL 382.¹p.1.d. – Ja kriminālprocesā nepieciešams noskaidrot personas, mantas vai dokumenta atrašanās vietu un sakarā ar to nav uzdots veikt operatīvās darbības pasākumus, procesa virzītājs var lemt par ziņu iekļaušanu Integrētajā iekšlietu informācijas sistēmā personas, mantas vai</p>	<p><u>Advokatūras pārstāvis</u>: Pilnībā piekrītu.</p>	

		<p><i>argumentācija, vai apstāklis, ka apsūdzētajam nebija iespēja tiesā noprotināt liecinieku, nav ierobežojis apsūdzētā tiesības uz aizstāvību tādā mērā, kas nav savienojams ar Kriminālprocesa likuma 15.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantā ietvertajām garantijām (Augstākās tiesas 2016.gada 28.jūnija lēmums lietā Nr. SKK-348/2016 (15830101908)).</i></p>	<p>dokumenta atrašanās vietas noskaidrošanai.</p> <p>Tādējādi var noskaidrot meklējamās personas atrašanās vietu, kurā iespējams izpildīt piespiedu atvešanu, veikt procesuālu darbību vai nodot tiesas dokumentus.</p> <p>Minētās normas plaša piemērošana praksē attiecībā uz cietušo un liecinieku ierašanās uz tiesu nodrošināšanu, nav novērota. Līdz ar to tās piemērojamība šādos gadījumos ir aktualizējama.</p> <p>Atzīstot, ka tiesa ir pielikusi saprātīgas pūles, lai nodrošinātu liecinošo personu ierašanos uz tiesas sēdi, jālemj jautājums par tiesas izmeklēšanas pabeigšanu bez prombūtnē esošo personu noprotināšanas.</p>		
1.5.	Liecinieku klātbūtnes nenodrošināšana	<p><i>KPL 470.p., 291.-292.p., 250.p.,</i></p> <p><i>KPL 470.p.2.d. – Lieciniekam vai ekspertam, kas nav ieradies uz tiesas sēdi neattaisnojoša iemesla dēļ, piemēro šajā likumā noteiktās procesuālās sankcijas.</i></p>	Sk. ieteikumus, kas norādīti 1.4.punktā.	<u>Advokatūras pārstāvis</u> : Pilnībā piekrītu.	

		<p><i>Lieciniekam var piemērot arī piespiedu atvešanu.</i></p> <p><i>KPL 291.p. – Brīdinājums</i> <i>KPL 292.p. – Piespiedu nauda (līdz vienas Latvijas Republikā noteiktās minimālās mēnešalgas apmēram).</i></p>			
2.	Pirmstiesas procesa kvalitāte	<p><i>KPL 412.-413.p., 462.p., 486.p., 491.p.7.punkts, 496.p., 499.p., 533.p.1.d.,</i></p> <p><i>KPL 412.p.</i></p> <p><i>1.d. – Prokurors, atzinis pierādījumus par pietiekamiem, lai uzturētu apsūdzību tiesā, sastāda tiesai nododamās krimināllietas un arhīva lietas materiālu sarakstu.</i></p> <p><i>2.d. – Tiesai nododamajā krimināllietā prokurors iekļauj materiālus, kas attiecināmi uz konkrēto noziedzīgu nodarījumu un tiks izmantoti tiesā kā pierādījumi, bet pierādīšanā neizmantojamos materiālus iekļauj arhīva lietā.</i></p> <p><i>KPL 462.pants. Apsūdzības grozīšana iztiesāšanas gaitā</i></p>	<p>Nekvalitatīvs pirmstiesas process ir viens no iemesliem, kas kavē lietas iztiesāšanu saprātīgos termiņos. Tas izpaužas aizstāvības un prokurora lūgumu apmierināšanā par papildu liecinieku aicināšanu uz tiesas sēdi, papildu ekspertīžu nozīmēšanā un dokumentu izprasīšanā. Kā arī apsūdzības grozīšanā iztiesāšanas gaitā, lūdzot pārtraukumu jaunas apsūdzības sastādīšanai. Pēc kā tiek izsludināts pārtraukums, ļaujot prokuroram sagatavoties jaunajai apsūdzībai.</p> <p>Līdz ar to faktiski nevis tiek pārbaudīti pirmstiesas procesa laikā iegūtie pierādījumi, kas tiek izmantoti vainas pierādīšanā, bet turpinās izmeklēšana.</p>	<p><u>Advokatūras pārstāvis</u>: Kopumā piekrītu. Papildus norādāms:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ir jāatjauno papildus izmeklēšana. 2. Ir jāparedz tiesas tiesības izbeigt procesu uz rehabilitējošā pamata, ja apsūdzības grozīšana iztiesāšanas gaitā kavē izskatīt 	LTMC

		<p>2.d. – Ja prokurors groza apsūdzību uz vieglāku sakarā ar noziedzīga nodarījuma faktisko apstākļu maiņu vai arī uz smagāku, ja nemainās šā nodarījuma faktiskie apstākļi, vai arī sakarā ar noziedzīga nodarījuma faktisko apstākļu maiņu, ja nemainās šā nodarījuma kvalifikācija, jauno apsūdzību var fiksēt tiesas sēdes protokolā. Pēc tiesas, apsūdzētā vai viņa aizstāvja pieprasījuma jauno apsūdzību prokurors iesniedz rakstveidā. Ja nepieciešams laiks apsūdzības grozīšanai, tiesa pēc prokurora lūguma pasludina tiesas sēdes pārtraukumu. Tiesa var pasludināt tiesas sēdes pārtraukumu arī tad, ja aizstāvībai nepieciešams laiks sagatavoties jaunajai apsūdzībai.</p> <p>3.d. – Ja pirmās instances tiesā prokurors atzīst, ka apsūdzība ir grozāma uz smagāku, tāpēc ka tiesas sēdē ir konstatēti citi noziedzīga nodarījuma faktiskie apstākļi, tiesa pēc prokurora lūguma pasludina pārtraukumu nepieciešamo izmeklēšanas darbību</p>	<p>1) Izmeklētāju un prokuroru apmācības par pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu noskaidrošanu un par apstākļiem, kas norādāmi celtajā apsūdzībā.</p> <p>2) Nepamatotu lūgumu pieteikšanas gadījumā jāizmanto esošais rīks – ne katrs pieteiktais procesa dalībnieka lūgums par jaunu pierādījumu iegūšanu ir jāapmierina. Tiesai ir jāizvērtē, vai lūguma apmierināšana ir nepieciešama krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. Pieteikto lūgumu motivēta noraidīšana pati par sevi nav vērtējama kā apsūdzētā tiesību ierobežošana (<i>Augstākās tiesas 2015.gada 17.septembra lēmums lietā Nr. SKK-473/2015 (11096124414)</i>). Tiesai, pēc aizstāvības lūguma nosakot ekspertīzi, nav pienākuma ietvert tajā tikai procesa dalībnieku uzdotos jautājumus, bet jāizvērtē ietverto jautājumu pamatotība un jāizlemj, kādi jautājumi uzdodami ekspertam, kas veicinātu nozīmīgu apstākļu noskaidrošanu kriminālprocesā un panāktu taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu</p>	<p>krimināllietu saprātīgā termiņā.</p> <p>3. Attiecībā uz ekspertīzēm ir jānorāda, ka ir samērā bieži gadījumi, kad KPL paredz obligātu ekspertīzi, taču apsūdzētāji virza uz tiesu krimināllietas, kurās ir vienīgi kādu pseidospeciālistu „izpētes atzinumi”. Apmācībās ir jānorāda, ka tas nav pieļaujami.</p> <p>4. Tāpat, apmācībās būtu uzsverams, ka ekspertīzes nozīmēšana ne vienmēr kavē citu pierādījumu pārbaudi. Var gaidīt ekspertīzes</p>	
--	--	--	--	---	--

		<p>veikšanai un jaunas apsūdzības sastādīšanai.</p> <p>4.d. – Prokurors mēneša laikā iesniedz tiesai jaunu apsūdzību, ko tiesa nosūta apsūdzētajam, viņa aizstāvim, cietušajam, viņa pārstāvim un paziņo krimināllietas iztiesāšanas laiku.</p> <p>KPL 496.pants. Pieteikto lūgumu izlemšana</p> <p>1.d. – Prokurors, cietušais, apsūdzētais un viņa aizstāvis, un kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts arests, var pieteikt tiesai lūgumus.</p> <p>2.d. – Tiesa izlemj pieteikto lūgumu pēc citu šā panta pirmajā daļā minēto personu viedokļa noklausīšanās.</p> <p>3.d. – Noraidītos lūgumus persona tiesas sēdes gaitā var pieteikt atkārtoti, ja ir norādīti jauni apstākļi, kas iepriekš nebija zināmi.</p>	<p>(Senāta 2019.gada 19.decembra lēmums lietā Nr. SKK-212/2019 (ECLI:LV:AT:2019:1219.11095271709.5 .L).</p> <p>Jānorāda, ka par neattaisnotu procesa novilcināšanu atzīstama arī lietas virzībai nevajadzīgu izmeklēšanas darbību veikšana un „aktivitātes imitēšana”, piemēram, nevajadzīgu un ilgstoši veicamu ekspertīžu nozīmēšana (Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001.gada 22.februāra spriedums lietā „Szeloch v. Poland”, iesnieguma Nr. 33079/96, 110.punkts).</p>	<p>atzinumu un turpināt tiesu izmeklēšanu. KPL 378.panta 1.daļa neparedz kriminālprocesa apturēšanu visos gadījumos.</p> <p><u>Prokuratūras pārstāvis</u>: Saistībā ar Izmeklētāju un prokuroru apmācībām ierosinu apspriest kopīgas mācības ar tiesnešiem, jo bieži vien dažādiem procesa virzītājiem ir dažāds uzskats par pierādījumu pietiekamību un saprātīgām šaubām</p>	
--	--	--	---	--	--

		<i>KPL 533.p.1.d. – Tiesa reizē ar galīgo nolēmumu var pieņemt blakus lēmumu, kurā kompetentai institūcijai vai amatpersonai norāda uz krimināllietā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, to cēloņiem un veicinošiem apstākļiem un pieprasa tos novērst.</i>			
3.	Dokumentu nosūtīšana uz ārvalstīm	<i>KPL 330.p., 675.p.; 1959.gada 20.apriļa Eiropas Padomes konvencija nr. 30 par savstarpējo palīdzību krimināllietās un tās 1978.gada 17.marta papildu protokols nr. 99; 2000.gada 29.maija Eiropas Padomes konvencija par Eiropas Savienības dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās, ko padome pieņēmusi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 34.pantu; Starptautiskie līgumi; Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2014/41/ES (2014.gada 3.aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (piemērojams videokonferencēm, ja abām dalībvalstīm ir spēkā iepriekšminētā direktīva).</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Apmācības: par tiesas dokumentu nosūtīšanu un videokonferenču rīkošanu ar ārvalstīm; 2) Centralizēta informatīvo dokumentu glabāšana: tiesā saņemto iestāžu informatīvo materiālu, rekomendāciju, rokasgrāmatu utt. centralizēta pieeja tiesas darbiniekiem (centralizētas, strukturizētas mapes ar materiāliem, rokasgrāmatām); 3) Esošo rīku izmantošana: tiesas pavēstu nosūtīšana ES dalībvalstīs dzīvojošām personām tieši pa pastu. <p>Pēc iespējas nodrošināt dokumentu apriti elektroniski. Ikvienā lietā lūgt procesā</p>	<i>Advokatūras pārstāvis:</i> Kopumā piekrītu.	LTMC

		<p><i>KPL 330.p.5.d. – Aicināmajai personai, kura dzīvo ārvalstī vai kuras juridiskā adrese ir ārvalstī, pavēsti nosūta ar Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas starpniecību vai starptautiskajā līgumā noteiktajā kārtībā.</i></p> <p><i>KPL 675.p.</i></p> <p><i>1.d. – Krimināltiesiskās sadarbības lūgumus nosūta un saņem kompetentās iestādes, kas noteiktas normatīvajos aktos, kuri regulē starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā.</i></p> <p><i>2.d. – Krimināltiesiskajā sadarbībā Latvijas kompetentā iestāde var vienoties ar ārvalsts kompetento iestādi par tiesu, prokuratūru un izmeklēšanas iestāžu tiešu sazināšanos.</i></p> <p><i>Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls krimināllietās – Eiropas tiesiskā tīkla darbība nodrošina efektīvu tiesiskās palīdzības lūgumu nosūtīšanu un izpildi (Vairāk sk.: https://www.tm.gov.lv/lv/starptautiska-sadarbiba/eiropas-tiesiskas-sadarbibas-tikls-kriminallietas)</i></p>	<p>iesaistītajām personām norādīt elektronisko adresi saziņai ar tiesu.</p> <p>Pēc kontaktu nodibināšanas ar ārvalsti videokonferences rīkošanā (ar kompetento iestāžu starpniecību) jācenšas vienoties par tiesas tiešu saziņu ar otru dalībvalsts kompetento iestādi, kas nodrošinās videokonferences norisi. Praksē novērots, ka saziņu ir iespējams nodrošināt arī telefoniski. Tulkošanas process bieži aizņem ilgu laiku. Tādēļ tiesas dokumentu tulkošanu sūtīšanai uz ārzemēm būtu jānodrošina prioritārā kārtībā salīdzinājumā ar dokumentiem, kas tiek tulkoti izsniegšanai apsūdzētajam Latvijas teritorijā. Jo dokumentu nosūtīšana ārvalstij ar kompetentās iestādes starpniecību, pati par sevi aizņem ilgu laiku un ilgstošā dokumentu tulkošana šo procesu vēl būtiski paildzina.</p>		
--	--	---	---	--	--

		<p>2000.gada 29.maija konvencijas 5.p.1.d. – Procesuālos dokumentus, kas paredzēti personām citas dalībvalsts teritorijā, katra dalībvalsts nosūta pa pastu tieši šīm personām. (2.d. – tikai minētajā normā norādītajos gadījumos procesuālos dokumentus sūta, izmantojot lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetento iestāžu starpniecību).</p> <p>Ja ir iemesls uzskatīt, ka adresāts nesaprot valodu, atbilstoši starptautisko tiesību normām nav pieļaujama situācija, ka tiesas pavēste tiek nosūtīta tieši pa pastu latviešu valodā bez attiecīga tulkojuma (Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 29.februāra lēmums lietā Nr. SKK-52/2012 (11088253110)).</p>			
4.	Tiesas darba organizācija (tulku nodrošināšana; tiesneša darba laika plānošana; ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm)		<p>Atvaļinājumu grafiku saskaņošana, ja iztiesāšanā esošo lietu tiesas sastāvā ir vairāki tiesneši.</p> <p>Tehniskie risinājumi – tulkošanas pakalpojumu pārskatīšana, nodrošinot kvalitāti pēc iespējas īsākā laikā; tulkošanas programmu inovācijas. Atsevišķās tiesās konstatētas norādes par</p>		

			videokonferenču aparatūras nepietiekamo skaitu.		
5.	Tiesu teritoriālā reforma	<p><i>No 2015.–2018.gadam samazināts rajona (pilsētas) tiesu skaits no 34 uz 9 rajona (pilsētas) tiesām.</i></p> <p><i>Pozitīvs solis ceļā uz labāku darba slodzes un resursu sadalījumu visā valsts tiesu sistēmā.</i></p> <p><i>Ievērojot nejausības principu, procesa dalībniekiem jābrauc uz citu pilsētu, jo dažreiz lietas izskatīšanas vieta nesakrīt ar procesa dalībnieku atrašanās vietu.</i></p> <p><i>Attālumš līdz tiesai neveicina procesa dalībnieku ierašanos uz tiesas sēdēm.</i></p> <p><i>Lietu atlikšanas gadījumā procesā iesaistītās personas nelietderīgi patērē laiku nokļūšanai līdz tiesai un atpakaļ.</i></p>	<p>Lietas pēc iespējas jāiztiesā videokonferences režīmā.</p> <p>Pastāvot iemesliem lietas izskatīšanas atlikšanai, savlaicīgi par to jāziņo procesā iesaistītām personām.</p>	<u>Advokatūras pārstāvis</u> : Kopumā piekrītu.	
6.	Lietas juridiskā sarežģītība, apjoms, procesuālo darbību ilgums	<p><i>LPTV 28.p.; KPL 14.p.</i></p> <p><i>LPTV 28.p.1.d. Lai nodrošinātu personas aizskarto tiesību aizstāvēšanu, tiesai lieta jāizskata savlaicīgi.</i></p>	Lai arī juridiskā sarežģītība, apjoms, procesuālo darbību ilgums ietekmē lietu izskatīšanas „ātrumu”, tie ir vērtējami lielumi un paši par sevi nenozīmē, ka	<u>Advokatūras pārstāvis</u> : Piekrītu tēzei, ka lietas izskatīšana vairāku gadu laikā nav	

		<p><i>KPL 14.p.</i> <i>1.d. – Ikvienam ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tas ir, bez neattaisnotas novilcināšanas.</i> <i>Kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ir saistīta ar lietas apjomu, juridisko sarežģītību, procesuālo darbību daudzumu, procesā iesaistīto personu attieksmi pret pienākumu pildīšanu un citiem objektīviem apstākļiem.</i></p> <p><i>Nozīmētās ekspertīzes var ilgt vairākus mēnešus un pat ilgāk nekā gadu.</i></p>	<p>notikusi neattaisnota lietas izskatīšanas novilcināšana</p> <p>(Kriminālprocesa izskatīšanas ilgums – vairāki gadi – pats par sevi nav pamats atzinumam, ka tas neattaisnoti novilcināts un tādēļ pieļauts tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpums (<i>Augstākās tiesas 2018.gada 6.februāra lēmums lietā Nr. SKK-47/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0206.11089172812.2.L)</i>)).</p> <p>Tiek virzīti grozījumi Kriminālprocesa likumā, kas novērsīs procesā iesaistīto personu ļaunprātīgu tiesību izmantošanu, paužot un pamatojot savu viedokli par celto apsūdzību, un vērsti uz krimināllietas iztiesāšanas laika saīsināšanu.</p> <p>Likumprojektā “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” (Nr. 427/Lp13) (izskatīšana pirms trešā lasījuma) ietvertas procesuālās normas, kas ļaus tiesnesim vadīt un virzīt procesu atbilstoši kriminālprocesa likumā nostiprinātajiem</p>	<p>automātiski atzīstama par krimināllietas iztiesāšanas novilcināšanu.</p> <p>Kategoriski nepiekrītu jebkuriem grozījumiem attiecībā uz tiesu debašu ilgumu un pārtraukšanu.</p> <p>Aptauja nodemonstrēja, ka tādas problēmas kā tiesu debašu pārmērīgais ilgums praksē nemaz nav. Ir tikai viens vai divi tiesneši, kuriem nepatīk tiesu debātes kā tādas.</p> <p>Aizstāvības iespējas tā jau ir ļoti ierobežotas.</p>	
--	--	---	--	--	--

			<p>kriminālprocesa pamatprincipiem, savukārt procesa dalībniekiem savi argumenti tiesai būs jāpasniedz koncentrētākā veidā.</p> <p>Grozījumi KPL 505.p.3.d. un 508.p.3.d. paredz tiesnesim, izvērtējot lietas apstākļus un lietas dalībnieku viedokļus, noteikt tiesas debašu un apsūdzētā pēdējā vārda ilgumu.</p> <p>Grozījums KPL 506.p.6.d. paredz precizēt spēkā esošo regulējumu un noteikt gadījumus, kādos tiesnesis varēs pārtraukt tiesas dalībniekus. Tiesnesim jau šobrīd spēkā esošais regulējums ļauj pārtraukt tiesas debašu dalībniekus, ja viņi nerunā par apstākļiem, kam nav sakara ar lietu, taču praksē bieži vien tiesneši izturas piesardzīgi pret normas paplašinātu tulkošanu, līdz ar to ir paredzēts skaidri likumā noteikt gadījumus, kādos lietas dalībnieki varēs tikt pārtraukti. Tiesas sēdes priekšsēdētājs var pārtraukt tiesas debašu dalībnieka runu, ja viņš runā par apstākļiem, kam nav sakara ar lietu, atkārtojas, novilcina lietas iztiesāšanu vai izrāda necieņu tiesai vai lietas</p>	<p>Faktiski vienīgais, ko var aizstāvis darīt procesā, - izteikt savu viedokli par iesniegtajiem pierādījumiem un samērā reti lūgt tiesu iegūt papildus pierādījumus.</p> <p>Līdz ar to, ja vēl papildus tiek ierobežotas ilguma ziņā un izteiksmes brīvības ziņā iespējas šo viedokli iesniegt, tad tas ir ārkārtīgi būtisks aizstāvības tiesību ierobežojums.</p> <p>Faktiski šis regulējums ir vajadzīgs tiesnešiem, kuri nepatīk klausīties un domāt, kuri ienāk zālē jau ar</p>	
--	--	--	---	--	--

			<p>dalībniekiem. Minētais apsvērumš vienlīdz ir attiecināms arī uz KPL 508.p.3.d. grozījumu.</p> <p>Likumprojektā "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" (Nr.427/Lp13)</p> <p>Grozījumi KPL 413., 449., 488., 489., 500., 502., 506., 512.p., kas ir vērsti uz krimināllietas iztiesāšanas laika saīsināšanu.</p> <p>Ar aizstāvības piekrišanu varēs neaicināt uz tiesas sēdi kriminālprocesā agrāk nopratināto personu, kuras liecības iekļautas izmantojamo pierādījumu uzskaitījumā.</p>	<p>gatavu viedokli un uzskata tiesu runas par formalitāti. To uzskatāmi demonstrē fakts, ka samērā bieži starp aizstāvja runu un apsūdzētā pēdējo vārdu tiek pasludināts pārtraukums, un, noklausoties pēdējo vārdu, nolēmums ir gatavs jau pēc 10 minūtēm.</p> <p>Koncentrēts argumentu pasniegšanas veids, neapšaubāmi, ir labākais. Taču tas ir vērtējams jēdziens. Kas kurai auditorijai ir koncentrēts veids.</p> <p>Tas pats sakāms par kritēriju 'necieņa</p>	
--	--	--	---	--	--

				<p>pret tiesu un procesa dalībniekiem''.</p> <p>Nevienam nav noslēpums jaunākā tendence sargāt no jebkuras kritikas cietušos un vēl vairāk izmeklēšanas iestāžu pieļautos pārkāpumus. Līdz ar to, katru aizstāvības runu var pārtraukt ar šādu pamatojumu, ja aizstāvis kritizē cietušos vai izsaka savā runā iebildumus pret bijušo vai esošo procesa virzītāju rīcību.</p> <p><i>Prokuratūras pārstāvis:</i> Saistībā ar Likumprojektā "Grozījumi Kriminālprocesa</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>likumā” normām, kas ļaus tiesnesim vadīt un virzīt procesu, piekrītu advokātu pārstāvja viedoklim. Jau šobrīd ir pietiekami procesuāli instrumenti, lai tiesa varētu regulēt tiesas debates, proti, KPL 506.p.6.d., 508.p.3.d.</p> <p>Iespējams nepieciešamas apmācības šajā jautājumā.</p> <p>KPL grozījumus par iztiesāšanas laika saīsināšanu esmu atbalstījis, lai gadījumā, kad nav jautājumu apsūdzētajam un viņa aizstāvim, tad liecību sniegšana ir</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>formāla un var izpalikt. Ja ir kādi uzdodamie jautājumi lieciniekiem, cietušiem aizstāvībai, tad šīs personas tiek aicinātas uz tiesas sēdi.</p> <p>Pieļauju, ka arī šo jautājumu varētu ietvert kā vienu no apmācību tematiem izmeklētājiem un prokuroriem par pierādījumiem.</p>	
--	--	--	--	---	--

Lietotie saīsinājumi:

2000.gada 29.maija konvencija – 2000.gada 29.maija Eiropas Padomes konvencija par Eiropas Savienības dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās, ko padome pieņēmusi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 34.pantu

AL – Advokatūras likums

ECT – Eiropas Cilvēktiesību tiesa

KPL – Kriminālprocesa procesa likums

LPTV – Likums „Par tiesu varu”

TIS – Tiesu informatīvā sistēma

LTMC – Latvijas tiesnešu mācību centrs

p. – pants; d. – daļa